

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้า ทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจำแนก รายละเอียดดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของคณะศิลปกรรมศาสตร์

จากข้อมูลในรายงานการประเมินตนเองประจำปีการศึกษา 2554 (คณะศิลปกรรมศาสตร์, 2555) ได้กล่าวถึงข้อมูลทั่วไปของคณะเป็นหน่วยงานที่เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2540 ภายใต้ชื่อ “โครงการจัดตั้งคณะวิจิตรศิลป์” ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากทบวงมหาวิทยาลัยให้บรรจุไว้ใน แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และจากการประชุมสภามหาวิทยาลัยในคราวประชุม ครั้งที่ 240 (7/2543) เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ได้พิจารณาเรื่องโครงการจัดตั้งคณะวิจิตรศิลป์ ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้เปลี่ยนชื่อจากโครงการจัดตั้งคณะวิจิตรศิลป์ เป็น โครงการจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์ และเห็นชอบให้นำเสนอ ทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อนำเสนอเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ตามขั้นตอนต่อไป

สำหรับการจัดตั้งหน่วยงาน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้พิจารณาแล้ว เห็นควร ให้จัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์ เป็นหน่วยงานในกำกับที่ขอใช้งบประมาณแผ่นดิน โดยได้บรรจุอยู่ใน แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งได้ดำเนินการรับนักศึกษา รุ่นแรกในปีการศึกษา 2545 จำนวน 2 สาขาวิชา 3 หลักสูตร คือ หลักสูตรศิลปบัณฑิตสาขาวิชา ทัศนศิลป์ สาขาวิชาศิลปะการแสดง และสาขาวิชาศิลปะการแสดง (ต่อเนื่อง) ในปีการศึกษา 2546 ได้เปิดรับนักศึกษาเพิ่มอีก 1 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาศิลปะประยุกต์ ปัจจุบัน ในปีการศึกษา 2555 คณะฯ จัดการเรียนการสอน 1 หลักสูตร คือ หลักสูตรศิลปบัณฑิต โดยมี 3 สาขาวิชา คือ สาขาวิชา ทัศนศิลป์ สาขาวิชาศิลปะการแสดง และสาขาวิชาศิลปะประยุกต์ ทั้งนี้ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้ ดำเนินการตามภารกิจทางด้านการเตรียมความพร้อมในการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการบริการ วิชาการแก่สังคม ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และได้ดำเนินการผลิตบัณฑิตตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 ถึง 2553 รวม 8 รุ่น

อย่างไรก็ตามคณะศิลปกรรมศาสตร์มีความพร้อมในการดำเนินงานภายใต้ขอบเขตต่างๆ โดยคำนึงถึงคุณภาพการศึกษาเป็นเป้าหมายหลักและในการประเมินคุณภาพแต่ละครั้ง คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้ดำเนินการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ เน้นการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงภายใต้การแข่งขันในสภาวะการณ์ของโลกปัจจุบัน เพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีประสิทธิภาพ ออกสู่สังคม ชุมชนและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

วิสัยทัศน์คณะศิลปกรรมศาสตร์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ เป็นองค์กรที่มุ่งเน้นการวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางด้านศิลปกรรม ในสังคมพหุวัฒนธรรมภาคใต้ เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี พ.ศ. 2559

พันธกิจคณะศิลปกรรมศาสตร์

1. เป็นแหล่งบ่มเพาะความรู้ในศาสตร์ศิลปกรรม ที่สอดคล้องกับพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพระดับสากล
2. เป็นผู้นำทางวิชาการในศาสตร์ศิลปกรรมที่สอดคล้องกับสังคมพหุวัฒนธรรมภาคใต้ ที่มีมาตรฐานในระดับชาติและสากลเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน
3. ประยุกต์ความรู้ในศาสตร์ศิลปกรรมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ บนพื้นฐานของการวิจัยและงานสร้างสรรค์ เพื่อสร้างปัญญา คุณธรรม สมรรถนะ และโลกทัศน์สากลให้แก่บัณฑิต

ประเด็นยุทธศาสตร์ของคณะศิลปกรรมศาสตร์

จากวิสัยทัศน์และพันธกิจข้างต้น คณะศิลปกรรมศาสตร์ จึงกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่คณะฯ ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนของคณะฯ เพื่อความเป็นเลิศในศาสตร์ศิลปกรรม ให้บัณฑิตเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ และเป็นคนดีของชาติ มุ่งสู่การผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ที่เป็นปัจจุบัน มีศักยภาพเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการแก้ปัญหา (problem-solving skills) และมีจิตสำนึกช่วยเหลือสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานในภาคเอกชน
2. พัฒนาศักยภาพของคณาจารย์ให้มีความเข้มแข็งในการผลิตงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ในศาสตร์ศิลปกรรม
3. พัฒนาศักยภาพบุคลากรของคณะฯ สู่วิชาความเป็นเลิศ

4. พัฒนาระบบและรูปแบบการให้บริการวิชาการแก่สังคมภายใต้ศาสตร์ศิลปกรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับแก่สังคมและชุมชนภาคใต้
5. พัฒนาระบบและรูปแบบการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ เพื่อสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์และดำรงอยู่ของศิลปวัฒนธรรมไทย
6. พัฒนาระบบการบริหารและจัดการของคณะฯ ที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้และสอดคล้องกับการบริหารของมหาวิทยาลัย ภายใต้กรอบปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล
7. เสริมสร้างสมรรถนะ และปรับวัฒนธรรมองค์กร ผู้การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่มีการสั่งสมและจัดการองค์ความรู้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมั่นคงยั่งยืน
8. พัฒนาและสร้างความเข้มแข็งในระบบการประกันคุณภาพเพื่อสร้างความเป็นมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษาที่มีมาตรฐานในระดับชาติและระดับสากล

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

จากประเด็นยุทธศาสตร์ดังกล่าว คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้กำหนดเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์เพื่อแสดงถึงแนวทางที่ต้องการให้บรรลุในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย ตัวชี้วัดและเป้าหมาย ดังนี้

1. เพื่อสร้างบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพ ดำรงด้วยคุณธรรมจริยธรรม บนพื้นฐานความเป็นไทย มีทักษะชีวิต มีจิตสำนึกสาธารณะและสมรรถนะสากลที่สมบูรณ์ ผู้ตลาดแรงงานในทุกภาคส่วน
2. เพื่อเสริมสร้างคุณค่างานวิจัย/งานสร้างสรรค์ให้เป็นแก่นความรู้ทางด้านศิลปกรรม รวมทั้งพัฒนาให้เกิดรูปธรรมของศิลปะร่วมสมัยรวมทั้งพัฒนาสู่ความเป็นผู้นำทางด้านศิลปกรรม
3. เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคลากรของคณะศิลปกรรมศาสตร์ที่มีสมรรถนะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และนโยบายของคณะฯ
4. เพื่อสร้างบริบททางวิชาการด้านศิลปกรรมที่เปิดกว้างต่อการแสวงหาความรู้ด้วยมิติ/รูปแบบ/ภารกิจที่มีการบูรณาการอย่างหลากหลายและทั่วถึง สะท้อนถึงการให้ความสำคัญต่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ
5. เพื่อบริหารจัดการงานทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสานเผยแพร่วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการปรับใช้ศิลปวัฒนธรรมต่างประเทศ ก่อให้เกิดความยั่งยืน รวมถึงระดับสติปัญญาและจรรยาบรรณจิตใจของคนในชุมชนให้เข้มแข็งและมั่นคงสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

6. เพื่อดำเนินยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้และสอดคล้องกับการบริหารของมหาวิทยาลัย ภายใต้กรอบปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล
7. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะและปรับวัฒนธรรมองค์กรสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีการสั่งสมและจัดการองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมั่นคงยั่งยืน
8. เพื่อสร้างความเข้มแข็งในระบบประกันคุณภาพที่ถ่ายทอดสู่บุคลากรทุกคน อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาองค์กรสู่สถาบันการศึกษาที่มีมาตรฐานในระดับชาติและระดับสากล

หลักสูตรและสาขาวิชาที่เปิดสอน

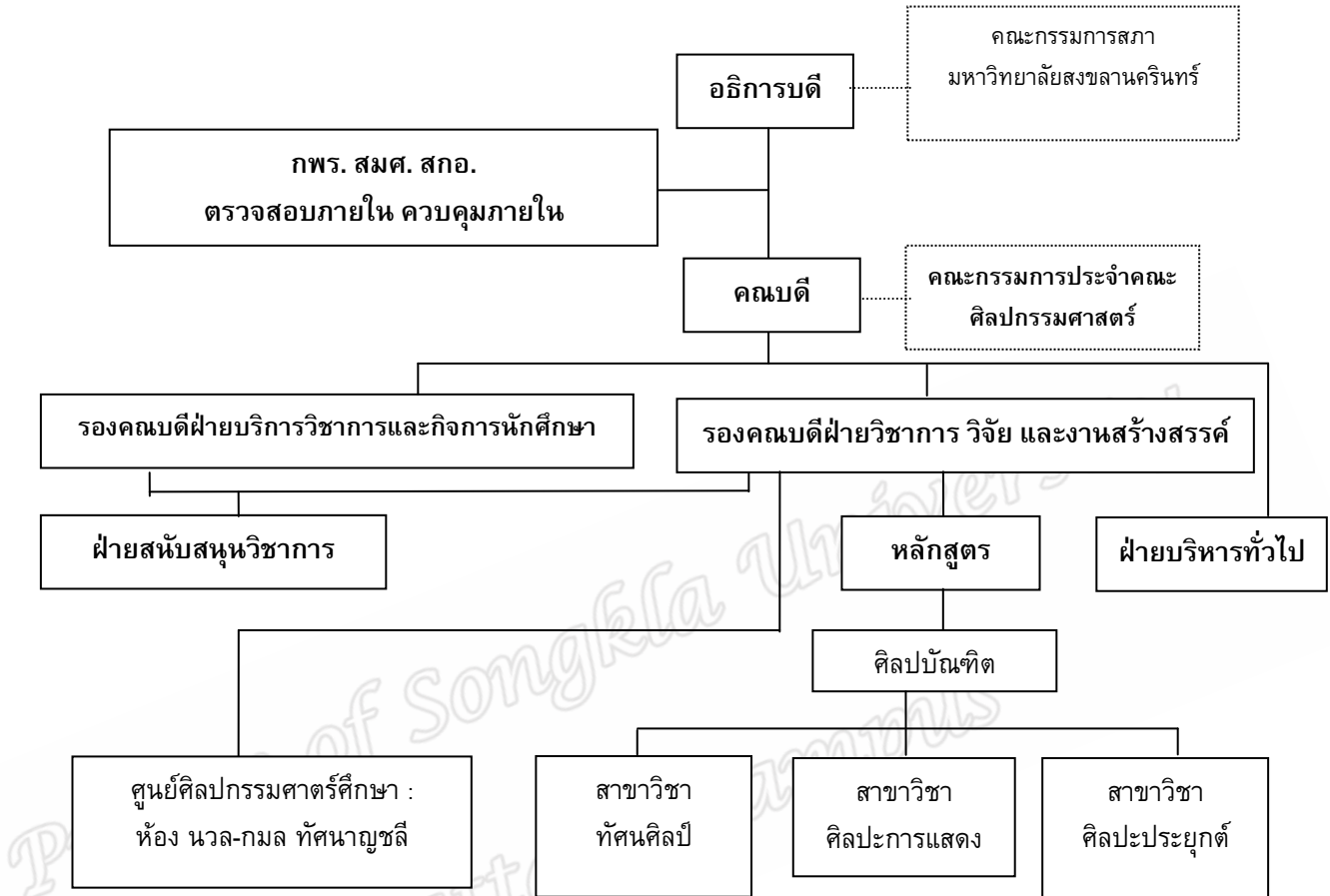
มีหลักสูตรที่เปิดสอน จำนวน 1 หลักสูตร คือ หลักสูตรศิลปบัณฑิต 3 สาขาวิชา ดังนี้

1. สาขาวิชาทัศนศิลป์
2. สาขาวิชาศิลปะประยุกต์
3. สาขาวิชาศิลปะการแสดง (เรียนที่วิทยาเขตตรง)

เอกลักษณ์หรือวัฒนธรรมของสถาบัน

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มีเอกลักษณ์ที่เด่นในด้านศาสตร์ศิลปกรรม โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้การบริหารสถาบันการศึกษาทางศิลปกรรมที่เน้นการอนุรักษ์ สืบสาน และสร้างสรรค์ที่มีมาตรฐาน

โครงสร้างองค์กรและการบริหาร

ภาพ 1 โครงสร้างองค์กรและการบริหาร

โครงการบริการวิชาการแก่สังคมคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2551 - 2556

1. ชื่อโครงการ

โครงการอบรมหลักสูตรระยะสั้นด้านศิลปกรรมสำหรับครู-อาจารย์และผู้สนใจทั่วไป

2. ที่มาและความสำคัญของโครงการ

“การศึกษาพัฒนาคน คนพัฒนาชาติ” คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีภารกิจหลักด้านการเตรียมความพร้อมในการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการ แก่สังคม ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยเปิดสอนใน 3 สาขาวิชา ประกอบด้วย สาขาวิชา ทัศนศิลป์ สาขาวิชาศิลปะการแสดง และสาขาวิชาศิลปะประยุกต์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพออกสู่สังคม เผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ ทางด้านศิลปกรรมที่เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ทำหน้าที่บริการวิชาการแก่สังคม ชุมชนในหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ภายใต้การบริหารจัดการที่มีการทำนุบำรุงศิลปะและ วัฒนธรรมเป็นฐาน การดำเนินงานในทุกภารกิจ มีความตระหนักถึงการพัฒนาศักยภาพมนุษย์อัน ทรงคุณค่าทางด้านศิลปกรรม ประกอบด้วย ครู-อาจารย์ ในระดับประถม มัธยมศึกษาและระดับ อาชีวศึกษา โดยเฉพาะในเขตพื้นที่บริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งยังคงเป็นพื้นที่ที่มีความไม่สงบ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่การจัดการศึกษายังคงต้องดำเนินต่อไป เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้และ ประสบการณ์ นำสู่การประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้สถานศึกษาบางแห่งมีครู-อาจารย์ทางด้าน ศิลปกรรมศาสตร์ ที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาตรงตามหลักสูตร ซึ่งส่งผลต่อการเรียนการสอนและ การศึกษาต่อของผู้เรียนต่อไปในอนาคต ซึ่งคณะศิลปกรรมศาสตร์ เล็งเห็นถึงปัญหาและความสำคัญ ในเรื่องดังกล่าว จึงได้จัดโครงการจัดหลักสูตรระยะสั้นด้านศิลปกรรมสำหรับครู-อาจารย์ด้าน ศิลปกรรมและผู้สนใจทั่วไป ขึ้นเพื่อตอบสนองสังคมบนพื้นฐานของภารกิจในการจัดการเรียนการ สอน อันเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี

3. วัตถุประสงค์ของโครงการ

3.1 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาครู-อาจารย์ที่เป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ในศาสตร์ศิลปกรรม ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในระดับประถม มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่จังหวัด ชายแดนใต้

3.2 เพื่อฝึกทักษะการปฏิบัติงานทางด้านศิลปกรรมให้กับครู-อาจารย์ที่เป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ในศาสตร์ศิลปกรรม ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในระดับประถม มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

3.3 เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในศาสตร์ศิลปกรรมให้ครู-อาจารย์ที่เป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ในศาสตร์ศิลปกรรม ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในระดับประถม มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

3.4 เพื่อเผยแพร่และฝึกฝนทักษะกระบวนการปฏิบัติงานศิลปกรรมให้กับผู้สนใจทั่วไป

3.5 เพื่อบริการวิชาการด้านการฝึกปฏิบัติงานศิลปกรรมให้แก่บุคคล ชุมชนและสังคม ในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

3.6 สร้างโอกาสแก่ครู-อาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ในศาสตร์ศิลปกรรมในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ยังต้องการฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ด้านศิลปกรรมรวมทั้งได้ฝึกฝนกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม

3.7 เพื่อเป็นการตอบสนองพันธกิจหลักของคณะศิลปกรรมศาสตร์และมหาวิทยาลัยและที่มุ่งเน้นให้ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ชุมชนท้องถิ่น และการให้ชุมชน สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

4. กลุ่มเป้าหมาย

4.1 ครู-อาจารย์ที่เป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ในศาสตร์ศิลปกรรม ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในระดับประถม มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

4.2 นักเรียน - นักศึกษาและบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจในการปฏิบัติงานทางด้านศิลปกรรม

5. เกณฑ์การประเมินผลผู้เข้าร่วมอบรม

ผู้ที่ถือว่าผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการและได้รับเกียรติบัตรต้องเข้าร่วมฝึกอบรมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาที่กำหนด

6. หลักสูตรการฝึกอบรม

6.1 หลักสูตรเทคนิคสีน้ำ (ปี พ.ศ.2551)

6.2 หลักสูตรเทคนิควาดเส้นเพื่องาน สร้างสรรค์ทางศิลปะสู่การจัดนิทรรศการ สัจจรรและนำเสนอใน ระบบ E-Gallery (ปี พ.ศ.2552)

6.3 หลักสูตรการสร้างแรงบันดาลใจและทักษะการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมจากประสบการณ์ของศิลปินแห่งชาติ (ปี พ.ศ.2553)

6.4 หลักสูตรการจัดการความรู้ทางด้านทัศนศิลป์ระหว่างการศึกษาขั้นพื้นฐานกับระบบ
อุดมศึกษาเพื่อสร้างสรรค์ผลงานเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (ปี พ.ศ.2554)

6.5 หลักสูตรทัศนศิลป์สัญจรสองถิ่นทักษิณ - ล้านนา ผสานวัฒนธรรมนำคุณค่าศิลปกรรม
สู่การจัดการความรู้ (ปี พ.ศ.2555)

6.6 หลักสูตรการเขียนบทความทางวิชาการและการเผยแพร่ผลงานทางด้านศิลปกรรม
(ปี พ.ศ.2556)

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ครู-อาจารย์ที่เป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ในศาสตร์ศิลปกรรม ในสถาบันการศึกษา
ต่าง ๆ ในระดับประถม มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ได้รับการ
พัฒนาตนเองในศาสตร์ศิลปกรรม

7.2 ครู-อาจารย์ที่เป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ในศาสตร์ศิลปกรรม ในสถาบันการศึกษา
ต่าง ๆ ในระดับประถม มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ได้ฝึกทักษะการ
ปฏิบัติงานทางด้านศิลปกรรม นำความรู้ไปพัฒนากระบวนการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนได้อย่างมี
ประสิทธิภาพเต็มตามศักยภาพ

7.3 ครู-อาจารย์ที่เป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ในศาสตร์ศิลปกรรม ในสถาบันการศึกษา
ต่าง ๆ ในระดับประถม มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ได้รับการ
พัฒนากระบวนการเรียนการสอนในศาสตร์ศิลปกรรม

7.4 ผู้สนใจทั่วไปได้รับการฝึกฝนทักษะกระบวนการปฏิบัติงานศิลปกรรมจนสามารถ
เผยแพร่ผลงานทางด้านศิลปกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มตามศักยภาพ

7.5 คณะศิลปกรรมศาสตร์ตอบสนองภารกิจหลักด้านการบริการวิชาการในการฝึก
ปฏิบัติงานศิลปกรรมให้แก่บุคคล ชุมชนและสังคม ในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

7.6 ครู-อาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ในศาสตร์ศิลปกรรมในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ
มีโอกาสฝึกฝนตนเองให้มีความรู้และการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม

7.7 เกิดเครือข่ายครู-อาจารย์และผู้สนใจทั่วไปทางด้านศิลปกรรมศาสตร์ ในจังหวัด
ชายแดนใต้ โดยมีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นผู้
ประสานงาน

แนวคิดเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลโครงการ

1. ความหมายของการติดตามผลโครงการ

หทัยรัตน์ ลิ้มอรุณวงศ์ (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของการติดตาม ว่า หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจ แก้ไข ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ข้อมูลจากการติดตามจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเร่งรัดให้งาน/โครงการ ดำเนินการไปตามเป้าหมายของแผนงานและแล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด การติดตามผลจึงต้องดำเนินการอย่างสม่ำเสมอในหน่วยงาน เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับให้ผู้รับผิดชอบแผนงาน/โครงการทุกระดับ เพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือ แก้ไข อำนวยความสะดวก

สมคิด พรหมจ้อย (2542) ได้นิยามคำว่า การติดตาม เป็นกระบวนการที่กระทำภายหลังจากที่โครงการดำเนินงานเสร็จสิ้นไปแล้ว โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นในอนาคต

กระทรวงยุติธรรม (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของการติดตามผล (Monitoring) คือ เป็นการวัดปัจจัย กิจกรรมและผลที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินโครงการ การติดตามผลมักจะเป็นงานประจำที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของการดำเนินโครงการ ช่วงต่างๆ เหล่านี้

ยุทธนา พรหมมณี (ม.ป.ป.) กล่าวถึงความหมายของ การติดตามประเมินผลของโครงการ เป็นการศึกษาคิดตามดูว่าการปฏิบัติงานตามโครงการนั้นได้ก่อให้เกิดผลผลิตตามที่กำหนดไว้หรือไม่ และผลผลิตที่เกิดขึ้นดังกล่าวสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการได้มากน้อยเพียงใด

จากคำนิยามของนักวิชาการข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การติดตามผลโครงการ หมายถึง กระบวนการเก็บข้อมูลหลังจากดำเนินโครงการเสร็จสิ้นไปแล้ว เพื่อวัดผลการดำเนินโครงการและพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ความหมายของการประเมินผลโครงการ

พิสนุ ฟองศรี (2551: 2) ได้ให้ความหมายของคำว่า การประเมิน (Evaluation) หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยนำสารสนเทศหรือผลจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการวัดนั้น คือ การกำหนดค่าเป็นตัวเลขกับสิ่งที่จะวัด และเกณฑ์ คือ ระดับหรือมาตรฐานที่ควรจะเป็นเพื่อใช้ตัดสินสิ่งหนึ่งสิ่งใด

ศิริชัย กาญจนวาสี (2550 : 21-22) กล่าวถึงการประเมินว่าเป็นกระบวนการศึกษา
 สิ่งต่าง ๆ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบการบรรลุผลตาม
 วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ช่วยเสนอสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจและเสนอสารสนเทศแก่ผู้เกี่ยวข้อง
 ทั้งหมดด้วยการบรรยายอย่างลุ่มลึกเป็นการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน

มารุต คำชะอม และคณะ (2546 : 23) กล่าวว่า การประเมินผล (Evaluation) คือ
 การตัดสินใจโครงการอย่างมีระบบและมีภาวะวิสัยเพื่อชี้วัดว่าแผนงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่วางไว้และ
 ดำเนินการไปแล้วนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์มีความเหมาะสม
 มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดผลสำเร็จมากน้อยแค่ไหน อย่างไร เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุง
 โครงการและช่วยให้ฝ่ายบริหาร โครงการสามารถวางแผนและตัดสินใจในการปฏิบัติงาน ได้
 อย่างรัดกุมอันนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลสูงสุด

สำนักมาตรฐานการศึกษา (2545 : 133) ได้ให้ความหมายของการประเมินผล
 โครงการ คือ กระบวนการในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต
 เพื่อนำมาใช้ เปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้

อัญชลี ชรรมะวิธิกุล (2552) ได้สรุปความหมายการประเมินโครงการ คือ
 กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบและนำผลมาใช้ในการเพิ่มคุณภาพแ
 ละประสิทธิผล ของการดำเนินโครงการจากความหมายดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

1) การประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่จัดทำขึ้นมาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้
 มาซึ่งข้อมูลความจริง (Fact) ที่เชื่อถือได้

2) การประเมินโครงการจุดประสงค์ที่สำคัญเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ (Efficiency)
 และประสิทธิผล (Effectiveness) ของโครงการ

มณีนีภา ชูติบุตร (ม.ป.ป. : 1) กล่าวถึงความหมายของการประเมินโครงการไว้ว่า
 เป็นการพิสูจน์ว่าโครงการได้ผลผลิตและผลลัพธ์ตามที่คาดหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงใด
 มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง

จากคำนิยามของนักวิชาการหลายท่าน สามารถสรุปได้ว่า การประเมินผล
 โครงการ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผลจากการจัดโครงการ โดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศใน
 การวัดเพื่อตัดสินใจคุณค่าของโครงการนั้น ๆ ว่าสามารถดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัด
 อย่างไร พร้อมทั้งเป็นข้อมูลในการตัดสินใจที่จะปรับปรุงหรือพัฒนาในครั้งต่อไปได้

ทั้งนี้ สำหรับการศึกษาครั้งนี้เป็นการติดตามและประเมินผลโครงการบริการ
 วิชาการแก่สังคม ของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ระหว่าง ปี พ.ศ.2551 -
 พ.ศ.2555 เป็นกระบวนการตรวจสอบผลหลังจากจัดโครงการ โดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศในการ

วัดเพื่อประเมินผลการดำเนินการว่าสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างไร พร้อมทั้งเป็นข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจที่ปรับปรุงและพัฒนาในครั้งต่อไปได้

3. รูปแบบของการประเมินโครงการ

นักทฤษฎีการประเมินได้เสนอรูปแบบและแนวทางการประเมินที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะใช้รูปแบบการประเมินประสิทธิผลของการฝึกอบรม ของ Kirkpatrick (พิศณุ พงศ์ศรี, 2551: 46-47) ที่ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินประสิทธิผลของการฝึกอบรม โดยแบ่งขั้นตอนการประเมิน เป็น 4 ลำดับขั้น ได้แก่

1) การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) เป็นความรู้สึกรับตอบสนองต่อโครงการของผู้เข้ารับการอบรม หรือความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ เช่น หลักสูตร เนื้อหา สาระ วิทยากร เอกสาร สถานที่ โสตทัศนูปกรณ์ ระยะเวลา เป็นต้น โดยทั่วไปนิยมทำการศึกษาใน 2 มิติ คือ มิติความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานและมิติความพึงพอใจในการรับบริการ สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในมิติความพึงพอใจในการรับบริการ ซึ่งนักวิชาการได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ ดังนี้

กฤษณ์กมล กมลลาศน์ (2546 : 17) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจ คือ การที่มีความรู้สึที่ดีเมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล โดยอาจแบ่งตามปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจได้ 2 แบบคือ ความพึงพอใจที่เกิดจากปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ ความพึงพอใจที่ได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และความพึงพอใจที่เกิดจากปัจจัยระดับสูง ได้แก่ ความพึงพอใจที่ได้รับการตอบสนองความรู้สึกภายใน เช่น ความรู้สึกรัก ชอบ โกรธเกลียด เป็นต้น

สำหรับการประเมินด้านปฏิกิริยาตามแนวทางนี้ ธเนศ ขำเกิด (2546: 38-41) ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินด้านปฏิกิริยาของ เคิร์กแพทริก ไว้ว่า วิธีการที่จะช่วยให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับปฏิกิริยาตอบสนองที่มีความหมายและตรงตามความจริงจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้แก่

1.1 การกำหนดให้แน่นอนชัดเจนลงไปว่าต้องการได้รับข้อมูลอะไร เช่น ปฏิกิริยาตอบสนองของเนื้อหาหลักสูตร วิธีการฝึกอบรม วิทยากร สถานที่ฝึกอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม บรรยากาศการฝึกอบรม ฯลฯ

1.2 การออกแบบของเครื่องมือหรือแบบสอบถามที่จะใช้เก็บข้อมูล

1.3 ข้อคำถามที่ใช้ควรเป็นชนิดที่เมื่อได้รับข้อมูลหรือได้รับคำตอบแล้วสามารถนำมาแปลงเป็นตัวเลขแจกแจงความถี่และวิเคราะห์ในเชิงปริมาณได้

1.4 กระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เขียนแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในข้อคำถามต่าง ๆ

1.5 ไม่ควรให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเขียนชื่อตนเองในแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแสดงปฏิกิริยาตอบสนองผ่านแบบสอบถามโดยไม่ต้องกังวลใจใด

ทัศนีย์ สิงห์เจริญ (2543 : 19) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นปฏิกิริยาทางด้านความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งที่มากระตุ้นเป็นระดับความพอใจที่เป็นจริงอยู่ในขณะนั้น ซึ่งจะบอกให้ทราบถึงทิศทางว่าเป็นทัศนคติไปในทางบวกหรือทิศทางลบหรือไม่มีปฏิกิริยา คือ เฉย ๆ สิ่งต่อเร้าหรือสิ่งที่มากระตุ้นนั้น และความพึงพอใจในการเรียนการสอนหมายถึงความรู้สึกหรือทัศนคติในทางที่ดีของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอน ความรู้สึกที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเรียน ซึ่งทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการเรียนการสอนจนประสบความสำเร็จในการเรียนได้

2) การประเมินการเรียนรู้ (Learning) เป็นผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการอบรม เช่น การเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติ ทักษะ ก่อน-หลังการอบรม การได้รับความรู้ในหลักสูตรที่เข้าร่วมอบรม ซึ่งความหมายของหลักสูตร คือ มวลความรู้และประสบการณ์ที่ประกอบไปด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ วิธีการหรือกิจกรรมที่จัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจเกิดเจตคติอันจะยังผลให้เกิดการเรียนรู้หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม (นัยสิทธิ์ ปิ่นม่วง, 2548: 49)

3) การประเมินพฤติกรรม (Behavior) เป็นการประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเมื่อกลับไปปฏิบัติงาน เช่น การประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก่อน-หลังการฝึกอบรมว่าเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่มีการนำความรู้และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้มากนักน้อยเพียงไร เป็นต้น และการที่ผู้เข้ารับการอบรมจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานได้นั้นมีเงื่อนไข 5 ประการ คือ

- 3.1) ผู้เข้ารับการอบรมต้องปรับปรุงตนเอง
- 3.2) ผู้เข้ารับการอบรมต้องรู้จักจุดอ่อนของตนเอง
- 3.3) ต้องทำงานในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง
- 3.4) ต้องมีผู้ชำนาญที่น่าสนใจให้ความช่วยเหลือ
- 3.5) ต้องมีโอกาที่จะทำตามความคิดที่เกิดขึ้นใหม่

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการรวบรวมข้อมูลอาจเป็นการสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบวัดพฤติกรรมก่อน - หลังการฝึกอบรม และแบบบันทึกพฤติกรรมของผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน เป็นต้น

4) การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์การ (Result) เป็นการประเมินผลลัพธ์หรือผลกระทบที่เกิดต่อองค์การ ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม เช่น การลดลงของ ปัจจัยเสี่ยง การเพิ่มของประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงาน/องค์การ การลดลงของต้นทุน การเพิ่มกำไร ประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้อง หน่วยงาน หรือองค์การ เป็นต้น

จากรูปแบบการประเมินประสิทธิผลของการอบรม (Training Model) ของ Kirkpatrick นั้น ผู้วิจัยสนใจที่จะนำรูปแบบดังกล่าวมาปรับใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา เนื่องจากโครงการบริการวิชาการแก่สังคมของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ระหว่างปี พ.ศ.2551 - 2556 มีลักษณะเป็น โครงการฝึกอบรมเช่นเดียวกัน ซึ่งเหมาะสมกับรูปแบบนี้ที่จะทำการประเมินผลโครงการใน 4 ระดับ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.ด้านปฏิบัติการ คือ ศึกษาความพึงพอใจต่อโครงการในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์/การลงทะเบียน/เอกสาร/สื่อ/วิทยากร/สถานที่/อาหาร ฯลฯ

2.การเรียนรู้ คือ ความรู้ทางทฤษฎีและปฏิบัติที่ผู้เข้าร่วมได้รับ

3.พฤติกรรม คือ การนำความรู้ไปใช้ของผู้เข้าร่วมหลังจากผ่านการฝึกอบรม

4.ผลลัพธ์ คือ การได้รับรางวัลของครู/อาจารย์และนักเรียน/นักศึกษา

ทั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการจัดโครงการฯ ตลอดระยะเวลา 6 ปี ด้วย และจากการศึกษาตัวแปรต่าง ๆ เหล่านี้ จะนำไปสู่ประสิทธิผลของโครงการบริการวิชาการว่าสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ โดยกำหนดตัวชี้วัด ซึ่งประกอบด้วย

4.1 ผู้เข้าร่วมโครงการมีผลงานตามเงื่อนไขต่อไปนี้

4.1.1 ผลิตผลงานสร้างสรรค์ จำนวน 1 ชิ้นต่อปี

4.1.2 ได้รับการคัดเลือกเข้าประกวดผลงานสร้างสรรค์ระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ

4.1.3 ได้รับรางวัลในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ

4.1.4 สามารถจัดนิทรรศการศิลปกรรมได้

4.1.5 ครู-อาจารย์มีงานวิจัย/งานสร้างสรรค์เพื่อนำไปขอตำแหน่งทาง

วิชาการ

- 4.1.6 มีนักเรียนได้ศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในสาขาวิชาด้านศิลปกรรม
 4.2 โรงเรียนหรือองค์กรมีเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านศิลปกรรม

4. ขั้นตอนการประเมินผลโครงการ

พิสนุ พองศรี (2551: 169-173) ได้สรุปขั้นตอนการประเมินผลโครงการไว้ 9 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 การศึกษาวิเคราะห์โครงการ

ในขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาคู่มือโครงการอย่างละเอียด โดยศึกษาได้จากเอกสารที่เป็นตัวโครงการ ผู้เกี่ยวข้องหรือแผนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัตถุประสงค์ เป้าหมาย กิจกรรม การติดตามประเมินผลตัวชี้วัด ความสำเร็จ

4.2 ศึกษารูปแบบหรือแนวทางการประเมิน

ผู้ประเมินควรเลือกรูปแบบที่เหมาะสมนำมาปรับใช้หรือสังเคราะห์ใหม่ให้สอดคล้องกับโครงการ ทั้งนี้ สำหรับการประเมินผลโครงการจะเน้นนำสารสนเทศไปใช้ในการตัดสินใจ จึงควรคำนึงถึงข้อสรุปที่ชัดเจนว่ารูปแบบหรือแนวทางการประเมินใดที่ได้ข้อสรุปชัดเจนกว่า โดยผู้ประเมินควรให้ข้อเสนอแนะหรือทางเลือกหรือพิจารณาร่วมกับผู้ต้องการใช้สารสนเทศจากการประเมิน

4.3 กำหนดวัตถุประสงค์หรือประเด็นการประเมิน

ขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินที่เน้นผลที่ได้ทั้งผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยแนวทางที่กำหนดประเด็นการประเมินก็ได้จากองค์ประกอบต่าง ๆ ของโครงการ รูปแบบการประเมิน วัตถุประสงค์โครงการ ผู้เกี่ยวข้อง และประสบการณ์ผู้ประเมินเช่นกัน

4.4 การกำหนดขอบเขตการประเมิน

การประเมินโครงการสามารถประเมินเฉพาะส่วน เช่น ผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบทางตรงและทางอ้อม ประสิทธิภาพ หรือจะประเมินทั้งหมดก็ได้สารสนเทศครอบคลุมมากขึ้น

4.5 การพัฒนาตัวชี้วัด กำหนดเกณฑ์ และค่าน้ำหนัก

เนื่องจากการเน้นผล ดังนั้น ตัวชี้วัดก็จะเป็นองค์ประกอบย่อยของผลในระดับต่าง ๆ และควรกำหนดเกณฑ์ในการประเมินตามแนวทางต่าง ๆ และอาจจะพิจารณาถึงค่าน้ำหนักของตัวชี้วัดและประเด็นการประเมินด้วย

4.6 การออกแบบหรือกำหนดกรอบแนวคิดการประเมิน

เป็นการนำผลจากข้อ 1 - 5 มากำหนดเพื่อออกแบบหรือกำหนดกรอบแนวคิดการประเมิน ทั้งนี้ เพื่อความเข้าใจมากขึ้น พิสนุ ฟองศรี ได้ออกแบบตัวอย่างกรอบแนวคิดการประเมินผล โครงการฝึกอบรมการซ่อมคอมพิวเตอร์ ตามรูปแบบการประเมินประสิทธิผลการฝึกอบรม ของ Kirkpatrick ดังปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2 ตัวอย่างกรอบแนวคิดการประเมินผลโครงการฝึกอบรมซ่อมคอมพิวเตอร์ ตามรูปแบบการประเมินประสิทธิผลการฝึกอบรมของ Kirkpatrick

ประเด็นการประเมิน	ตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	เกณฑ์	การวิเคราะห์	หมายเหตุ
ปฏิกิริยา	<ul style="list-style-type: none"> ความพึงพอใจต่อโครงการในด้านการประชาสัมพันธ์/การต้อนรับ/การลงทะเบียน/เอกสาร/สื่อ/วิทยากร/สถานที่อาหาร/การแก้ไข/ปัญหา/การช่วยเหลือ ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เข้าอบรม 	<ul style="list-style-type: none"> แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ/อาจใช้แบบสังเกตเพิ่มเติม 	$\bar{X} \geq 3.50$ จากมาตร 5 ระดับ	ค่าเฉลี่ย/ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	-
การเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> ความรู้ทางทฤษฎี ความรู้ทางปฏิบัติ 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เข้าอบรม 	<ul style="list-style-type: none"> แบบทดสอบก่อน-หลัง ปฏิบัติจริง 	มีนัยสำคัญ $\geq 80\%$	T – Test ร้อยละ	
พฤติกรรม	<ul style="list-style-type: none"> การนำความรู้ไปใช้ 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เข้าอบรม/ผู้ร่วมงาน/ผู้บังคับบัญชา 	<ul style="list-style-type: none"> แบบสัมภาษณ์หรือแบบสอบถาม 	$\geq 80\%$	ร้อยละ	ติดตาม 3 เดือน หลังสิ้นสุดโครงการ
ผลลัพธ์ต่อองค์การ	<ul style="list-style-type: none"> จำนวนเครื่องที่ซ่อมเสร็จ 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้ร่วมงาน/ผู้บังคับบัญชา 	<ul style="list-style-type: none"> แบบสัมภาษณ์หรือแบบสอบถาม 	มากกว่าจำนวนเดิม	จำนวนนับ/ร้อยละ	ติดตาม 6 เดือน หลังสิ้นสุดโครงการ
ประสิทธิภาพ	<ul style="list-style-type: none"> การสอน/แนะนำผู้ร่วมงาน การติดตาม/สนับสนุนของผู้บริหาร 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้ร่วมงาน/ผู้บังคับบัญชา ผู้รับผิดชอบ 	<ul style="list-style-type: none"> แบบสัมภาษณ์หรือแบบสอบถาม/แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ 	$\geq 50\%$	ร้อยละ	
				ของผู้ร่วมงานในฝ่าย/แผนก	สังการ/แก้ปัญหาได้ทัน	
				สังการ/แก้ปัญหาได้ทัน	วิเคราะห์เนื้อหา	

ที่มา : พิสนุ ฟองศรี (2551: 173)

4.7 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้อาจเป็นแบบสังเกต สัมภาษณ์ แบบสอบถามแบบใดแบบหนึ่งหรือหลายแบบรวมกันก็ได้ เพื่อหาข้อมูลหลังสิ้นสุดโครงการ

4.8 การใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ทั่วไปจะเป็นสถิติพื้นฐานง่าย ๆ เช่น จำนวนนับ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น ส่วนการวิเคราะห์เชิงคุณภาพจะไม่ใช้สถิติ แต่จะใช้การวิเคราะห์ เนื้อหา

4.9 การเขียนรายงานการประเมิน

ควรเขียนให้เต็มรูปแบบและเอื้อต่อการตัดสินใจต่ออนาคตโครงการ

จากขั้นตอนการประเมินผลโครงการทั้ง 9 ขั้นตอนและรูปแบบการประเมินประสิทธิผล การฝึกอบรมของ Kirkpatrick นี้ ผู้วิจัยจะนำประเด็นการประเมินจากตัวอย่างกรอบแนวคิดดังตาราง 2 ข้างต้น มาประยุกต์ใช้ในการประเมินผลโครงการบริการวิชาการแก่สังคมของ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตามบริบทของโครงการซึ่งสามารถกำหนดรายละเอียดกรอบแนวคิดการติดตามและประเมินผลโครงการอบรมหลักสูตรระยะสั้นด้านศิลปกรรมสำหรับ ครู-อาจารย์และผู้สนใจทั่วไป ระหว่าง ปี พ.ศ.2551 - 2556 โดยใช้รูปแบบการประเมินประสิทธิผลการฝึกอบรมของ Kirkpatrick ตามตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 กรอบแนวคิดการประเมินผลโครงการอบรมหลักสูตรระยะสั้นด้านศิลปกรรมสำหรับ
ครู-อาจารย์และผู้สนใจทั่วไป ระหว่าง ปี พ.ศ.2551 - 2555 ตามรูปแบบการประเมิน
ประสิทธิผลการฝึกอบรมของ Kirkpatrick

ประเด็น การประเมิน	ตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	เกณฑ์	การวิเคราะห์	หมายเหตุ
ปฏิบัติการ	<ul style="list-style-type: none"> ความพึงพอใจต่อโครงการในด้านการประชาสัมพันธ์/การลงทะเบียน/เอกสาร/สื่อ/วิทยากร/สถานที่/อาหาร ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เข้าอบรม 	<ul style="list-style-type: none"> แบบสอบถาม มาตรฐานค่า 5 ระดับ	$\bar{X} \geq 3.50$ จากมาตร 5 ระดับ	ค่าเฉลี่ย/ ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	-
การเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> ความรู้ทางทฤษฎี ความรู้ทางปฏิบัติ 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เข้าอบรม 	<ul style="list-style-type: none"> แบบสอบถาม มาตรฐานค่า 5 ระดับ	$\bar{X} \geq 3.50$ จากมาตร 5 ระดับ	ค่าเฉลี่ย/ ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	-
พฤติกรรม	<ul style="list-style-type: none"> การนำความรู้ไปใช้ 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เข้าอบรม 	<ul style="list-style-type: none"> แบบสอบถาม 	$\bar{X} \geq 3.50$ จากมาตร 5 ระดับ	ค่าเฉลี่ย/ ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	-
ผลลัพธ์ต่อ องค์กร	<ul style="list-style-type: none"> การได้รับรางวัลของครู-อาจารย์ การได้รับรางวัลของนักเรียน-นักศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เข้าอบรม 	<ul style="list-style-type: none"> แบบสัมภาษณ์ หรือ แบบสอบถาม 	มากกว่า จำนวนเดิม	จำนวนนับ/ ร้อยละ	-

แนวคิดเกี่ยวกับการบริการวิชาการแก่สังคม

1. ความหมายของการบริการวิชาการแก่สังคม

การบริการวิชาการ เป็นลักษณะการจัดกิจกรรมที่ดำเนินการให้มีการพัฒนา
ส่งเสริมความรู้ โดยมีสถาบันต่าง ๆ และนักวิชาการได้ให้ความหมาย ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2548) ได้ให้ความหมายไว้ว่า บริการทางวิชาการ
หมายถึง การให้บริการทางวิชาการแก่ทางราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชน อันก่อให้เกิด
ความก้าวหน้าทางวิชาการแก่สังคม โดยอาศัยความรู้และความสามารถทางวิชาการตลอดจนการ
สร้างเสริม ประสพการณ์ในการประยุกต์วิชาการให้เหมาะสมกับสังคมไทยและการเรียนการสอน
ในมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2549) ให้ความหมายของการบริการวิชาการว่าหมายถึง การบริการเกี่ยวกับการเรียน การสอน และบริการข้อมูลข่าวสารทางวิชาการแก่ชุมชน เช่น การรับสมัคร การให้ข้อมูล

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2551) กล่าวถึงบริการทางวิชาการว่าหมายถึง การให้บริการ ทางวิชาการตามความเชี่ยวชาญของหน่วยงานในมหาวิทยาลัย ส่วนราชการอื่น หรือ เอกชน อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม ประกอบด้วย การให้บริการทางวิชาการในรูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ ทดสอบ ตรวจสอบและตรวจสอบและตรวจสอบการให้บริการเครื่องมือและ อุปกรณ์ต่าง ๆ
2. การให้บริการเกี่ยวกับสุขภาพที่นอกเหนือจากหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรง ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. การจัดฝึกอบรม สัมมนา ประชุมปฏิบัติการ
4. การศึกษา สืบค้น วิเคราะห์ออกแบบและประเมิน
5. การให้คำปรึกษา และคำแนะนำ
6. การให้บริการข้อมูล การแปล
7. การให้บริการวิชาการอื่น ๆ

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (2552) ได้ให้ความหมายการบริการวิชาการว่า เป็น กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการที่หน่วยงานมีความเชี่ยวชาญ เพื่อส่งเสริมคุณภาพ ชีวิตของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประชุมเชิงวิชาการ การอบรม การสัมมนา การอบรมเชิง ปฏิบัติการ การให้คำแนะนำ ปรึกษา การแสดงนิทรรศการ การเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ โดยจัด ให้ สอดคล้องตามความต้องการของชุมชน และให้ชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพระหว่าง ชุมชนกับสถาบัน

สุทิพย์ เสวตพรหม (ม.ป.ป.) ได้ให้นิยามของการบริการวิชาการว่า การถ่ายทอด องค์ความรู้ ทางวิชาการจากภายในองค์กร ไปสู่สังคมและชุมชนภายนอก เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ให้สังคมและชุมชนช่วยเหลือตนเองได้อย่างยั่งยืน

จากความหมายดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การบริการวิชาการแก่สังคม เป็นการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่หน่วยงานมีความเชี่ยวชาญไปสู่สังคมเพื่อพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ให้ สังคมสามารถนำไปใช้ เพิ่มศักยภาพของตนและสามารถพึ่งพาตนเองได้ สำหรับโครงการอบรม หลักสูตรระยะสั้นด้านศิลปกรรมสำหรับ ครู-อาจารย์และผู้สนใจทั่วไป ระหว่าง ปี พ.ศ.2551 - 2555 ซึ่งถือว่าเป็นโครงการที่จัดอยู่ในประเภทการให้บริการวิชาการแก่สังคมของคณะศิลปกรรมศาสตร์

เพราะเป็นลักษณะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านศาสตร์ศิลปกรรมซึ่งเป็นศาสตร์ที่หน่วยงานมีความเชี่ยวชาญ โดยถ่ายทอดไปสู่ครู-อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ สามารถนำไปใช้เพิ่มศักยภาพของตนได้

2. รูปแบบของการบริการวิชาการแก่สังคม

สุทิพย์ เสวตพรหม (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงรูปแบบการให้บริการทางวิชาการของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ไว้ดังนี้

1. การให้บริการประเภทโดยมีผลกำไร สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่มีกำลังซื้อหรืองบประมาณสนับสนุนสูง ทั้งภาครัฐและเอกชน ลักษณะกิจกรรม ได้แก่

1.1 การวิเคราะห์ ทดสอบ ตรวจสอบและตรวจซ่อมการให้บริการ เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ

1.2 การให้บริการเกี่ยวสุขภาพที่นอกเหนือจากหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรง ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.3 การจัดฝึกอบรม สัมมนา ประชุมปฏิบัติการ

1.4 การศึกษา สํารวจ วิเคราะห์ ออกแบบและประเมิน

1.5 การให้คำปรึกษา และคำแนะนำ

1.6 การให้บริการข้อมูล การแปล

1.7 การให้บริการวิชาการอื่น ๆ

2. การให้บริการประเภทให้เปล่าแก่ผู้ด้อยโอกาส ที่มหาวิทยาลัยจะต้องรับผิดชอบประมาณในการดำเนินการส่วนใหญ่หรือทั้งหมด สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ยากไร้และด้อยโอกาสในสังคม ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของสังคมที่มหาวิทยาลัยจะต้องรับผิดชอบและดูแล ดังนั้น กิจกรรมเหล่านี้จะมุ่งเน้นการให้ความรู้ และการฝึกอบรมอาชีพ/อาชีพเสริม เป็นลักษณะที่ให้เปล่าจะต้องอาศัยงบประมาณและการลงทุนทั้งหมด ลักษณะกิจกรรมมีดังนี้

2.1 การให้บริการวิชาการด้านการจัดประชุม สัมมนา และฝึกอบรมอาชีพ/อาชีพเสริม

2.2 การจัดบริการวิชาการด้านความรู้ทางสื่อมวลชน การจัดรายการให้ความรู้ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและสถานีโทรทัศน์

2.3 การให้บริการวิชาการในการจัดค่ายเยาวชน ทางด้านวิชาการ ด้านคอมพิวเตอร์ สิ่งแวดล้อม และด้านศิลปะและวัฒนธรรม

3. การให้บริการประเภทให้บริการแบบไม่เน้นกำไร สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่มีงบประมาณจำกัด โดยผู้ให้บริการหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายบางส่วนหรือทั้งหมด มหาวิทยาลัยอาจจัดสรรงบประมาณให้ส่วนหนึ่งสนับสนุนในการจัดกิจกรรมและอาจเก็บค่าธรรมเนียมบริการวิชาการตามความจำเป็นและเหมาะสม ลักษณะกิจกรรมมี ดังนี้

3.1 การให้บริการวิชาการด้านการจัดประชุม อบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ ทั้งที่เป็นความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน ในประเทศและ ต่างประเทศ

3.2 การให้บริการวิชาการด้านการจัดบรรยายพิเศษ จัดนิทรรศการทางวิชาการ

3.3 การให้บริการวิชาการด้านการวิเคราะห์ ทดสอบ ตรวจสอบและซ่อม

3.4 การให้บริการวิชาการด้านการสนับสนุนการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวกับการพัฒนา ชุมชน เศรษฐกิจ การเมืองและสิ่งแวดล้อม ด้วยการศึกษาและการจัดทำกรณีศึกษา จัดเสวนา ประชุม สัมมนาหาข้อเท็จจริงเพื่อแก้ปัญหาให้กับชุมชน

3.5 การให้บริการวิชาการที่เกี่ยวกับสุขภาพที่นอกเหนือจากงานประจำตามแผนสาธารณสุข

จากรูปแบบของการให้บริการวิชาการแก่สังคมที่ได้กล่าวข้างต้นมีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งโครงการบริการวิชาการแก่สังคมของคณะศิลปกรรมศาสตร์นั้น เป็นโครงการที่จัดในรูปแบบของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นการให้บริการแบบไม่เน้นกำไร สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่มีงบประมาณจำกัด โดยมหาวิทยาลัยมีการจัดสรรงบประมาณให้สนับสนุนในการจัดกิจกรรมและอาจเก็บค่าธรรมเนียมบริการวิชาการตามความจำเป็นและเหมาะสม และผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายบางส่วน

3. บทบาทการให้บริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วทีนา จันทรันวล (2547: 18) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการบริการวิชาการแก่สังคมไว้ว่า การบริการวิชาการแก่ชุมชนนั้นเป็นบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องกระทำเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสังคมหรือชุมชน โดยการส่งเสริมและพัฒนาความรู้บุคลิกภาพและคุณภาพของชีวิตประชาชน นอกจากจะพัฒนาตนเองเป็นเบื้องแรกแล้วยังเป็นการพัฒนาสังคมโดยส่วนรวมอีกด้วย อย่างไรก็ตามจะให้บริการนั้น ควรที่ได้ศึกษาวิจัยความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ โดยทั่วไปการให้บริการทางวิชาการแม้ว่าจะต้องลงทุนอยู่บ้างก็ไม่ควรคิดหากำไรแต่ควรให้เปล่าหรือคิดใน อัตราต่ำตามความเหมาะสม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายด้านบริการวิชาการ โดยมีรองอธิการบดีฝ่ายบริการวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ เป็นประธานคณะกรรมการและมีรองอธิการบดีของทุกวิทยาเขตรวมทั้งผู้แทนจากคณะ/หน่วยงานที่มีการดำเนินการให้บริการวิชาการร่วมเป็นคณะกรรมการ (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2550) มหาวิทยาลัยมีหน่วยงานกลางที่มีหน้าที่หลักในการให้บริการวิชาการ เช่น ศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์ ศูนย์คอมพิวเตอร์ ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการให้บริการวิชาการโดยหน่วยงานภายในของคณะ/หน่วยงาน ทั้งทางด้านสาธารณสุข วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมศาสตร์ (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2553)

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีการกำหนดหลักเกณฑ์และระเบียบในการให้บริการวิชาการแก่สังคมเพื่อใช้สำหรับการปฏิบัติงานด้านบริการวิชาการแก่สังคมให้มีความชัดเจน ประกอบด้วย

1. ระเบียบมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ว่าด้วยการให้บริการวิชาการ พ.ศ.2551
2. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเสนอโครงการและการบริหาร โครงการบริการ วิชาการ ตาม ระเบียบมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ว่าด้วยการให้บริการทางวิชาการ พ.ศ.2551
3. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเสนอโครงการและการบริหาร โครงการบริการทาง วิชาการ (เพิ่มเติม)
4. ประกาศมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เรื่อง ยกเลิกและกำหนดหลักเกณฑ์ และ อัตราค่าธรรมเนียมบริการทางวิชาการ พ.ศ.2551

การบริการวิชาการแก่สังคม เป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ ได้กำหนดนโยบายด้านการบริการวิชาการแก่สังคมไว้อย่างชัดเจน ในแผนปฏิบัติ ราชการ 4 ปี พ.ศ.2555 - 2558 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 เป็นที่พึ่งของชุมชน โดยมี เป้าประสงค์ คือ สร้างศักยภาพ การบริการวิชาการที่เปิดกว้าง เพื่อยกระดับความเข้มแข็งของชุมชน และพัฒนาระบบการเผยแพร่วิชาการออกสู่ชุมชนและหรือการเข้าถึงแหล่งความรู้ได้อย่าง หลากหลาย (กองแผนงาน ม.อ.ปัตตานี, 2550) ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยจะต้องมีบทบาทความรับผิดชอบ ต่อสังคมในพื้นที่รอบ ๆ ที่เป็นที่ตั้งของ มหาวิทยาลัยด้วย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบ ราชการ (ก.พ.ร.) นำไปเป็นตัวชี้วัดเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาที่มีต่อ สังคม (สุทีป เสวตพรหม, ม.ป.ป. : 34) ประกอบด้วย 3 บทบาท คือ

1. บทบาทด้านการเตือนสติให้สังคม
2. บทบาทด้านการชี้แนะสังคม
3. บทบาทด้านการตอบสนองความต้องการของสังคม

นอกจากนั้น สุทีป เสวตพรหม (ม.ป.ป. : 7-8) ยังได้กล่าวถึง ภาระหน้าที่และ วัตถุประสงค์ของงานบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ดังนี้

ภาระหน้าที่ของงานบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

1. สนับสนุนนโยบายและเจตนารมณ์ของมหาวิทยาลัย ในการที่จะนำสถาบันไปสู่ ความเป็นผู้นำที่ทำหน้าที่บุกเบิกแสวงหา ศึกษา วิจัยและถ่ายทอดวิทยาการเทคโนโลยีต่าง ๆ ต่อ การพัฒนาภูมิภาคนี้ ทั้งในบทบาทชี้นำและสนองต่อความต้องการของชุมชนในสังคม

2. สนับสนุนการประสานงานระหว่างคณะ ศูนย์ สำนัก วิทยาลัย และหน่วยงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการวิชาการ จัดระบบวิธีประสานงานเพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกัน ในการปฏิบัติงาน ทั้งในระดับวิทยาเขตและมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ เพื่อสามารถเข้าถึงสังคม ชุมชนมาก ยิ่งขึ้น

3. ส่งเสริมให้บุคลากรของมหาวิทยาลัย มีทักษะและประสบการณ์ ในการ ให้บริการวิชาการแก่สังคมสามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้แก่สังคมและสามารถชี้นำสังคม ได้

4. ส่งเสริมให้มีการใช้สื่อมวลชนและเทคโนโลยีการสื่อสารในการให้บริการ วิชาการ และชี้นำสังคมในวงกว้างเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม

5. ส่งเสริมให้มีความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา หน่วยงาน หรือองค์กรภายนอก ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการให้บริการวิชาการแก่สังคม

6. เผยแพร่และประชาสัมพันธ์การบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยต่อชุมชนในวง กว้าง

วัตถุประสงค์งานบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เพื่อสนับสนุนภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาคุณภาพและ ประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชน ตลอดจนสนับสนุนให้บุคลากร ของ มหาวิทยาลัยดำเนินกิจกรรมด้านบริการวิชาการ ได้อย่างเหมาะสม

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มีคณบดีเป็นผู้บริหาร โดยแต่งตั้งให้รองคณบดีฝ่ายบริการ วิชาการ และกิจการพิเศษดำเนินการกำกับดูแลงานการบริการวิชาการแก่สังคมของคณะศิลปกรรม ศาสตร์ ทั้งนี้ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้กำหนดแผนพัฒนาคณะศิลปกรรมศาสตร์ ปีพ.ศ.2555 - 2559 โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 คือ ให้บริการวิชาการแก่สังคมภายใต้ศาสตร์ศิลปกรรม เพื่อ สร้างความเข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับแก่สังคมสู่ประชาคมอาเซียน เป้าประสงค์ คือ การบูรณาการความรู้

ในศาสตร์ศิลปกรรมสู่การให้บริการวิชาการแก่สังคมอย่างหลากหลาย และทั่วถึงเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่สังคมและชุมชนภาคใต้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ด้านปฏิบัติการ

จารุพรรณ มีเยี่ยม และ เบญจนาฏ ดวงจิโน (2550 : 1) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการบริการวิชาการด้านฝึกอบรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน ทั่วไปและเจ้าหน้าที่ราชการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้ผลการศึกษา ดังนี้

1. รูปแบบและลักษณะความต้องการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ราชการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องการให้ฝึกอบรมระยะสั้น ๆ เน้นหัวข้อเรื่องเป็นรายโครงการ โดยฝึกอบรมในเวลา ราชการและใช้สถานที่ฝึกอบรมเป็นโรงแรมนอกพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ประชาชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องการฝึกอบรมในสถานที่ใกล้บ้าน ในหมู่บ้าน ตำบลหรือ อำเภอ เป็นการอบรมระยะสั้น ๆ ใช้เวลา 1-2 วัน โดยต้องการฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านเมืองการปกครอง ด้านธุรกิจการเกษตร ด้านอาชีพ ด้านวัฒนธรรมและด้าน เกษตรกรรม ตามลำดับ

วทีนา จันทร์นวล (2547 : 3) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน ของสำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยเป็นโครงการฝึกอบรม แบบให้เปล่าแก่ ผู้ด้อยโอกาสและยากไร้ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของสำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรม รวมถึงผู้บริหารและ ผู้ปฏิบัติงานของโครงการ ได้ผลการศึกษา ดังนี้

1. สภาพการบริการวิชาการแก่ชุมชนมีความเหมาะสมในระดับปานกลางทุกด้าน แต่มีประเด็นที่ควรปรับปรุง คือ ความช่วยเหลือด้านงบประมาณจากแหล่งอื่นนอกเหนือจากมหาวิทยาลัยและการจัดโครงการร่วมกับหน่วยงานอื่น

2. ผลการประเมินการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนที่จัดในรูปแบบการฝึกอบรม พบว่า มีจุดแข็งอยู่ที่ได้รับความสนใจและเป็นที่ต้องการของชุมชนมาก เป็นการจัดการเรียนรู้ให้ชุมชนใช้วิธีการฝึกอบรม ซึ่งเป็นวิธีที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ดี กระบวนการดำเนิน โครงการมีการวางแผนที่ดีจัดให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของคนในชุมชน และเป็นการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและยากไร้ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล ส่วนจุดอ่อนที่พบ คือ การจัดฝึกอบรมแบบให้เปล่า ผู้รับบริการจึงไม่เห็นความสำคัญเท่าที่ควร ระบบแผนงาน

บริการวิชาการขาดความยืดหยุ่น อบรมซ้ำกลุ่มเดิมไม่ได้ นอกจากนี้ยังพบว่าขาด การ
ประชาสัมพันธ์ นโยบายของหน่วยงาน และไม่สามารถจัดให้ตามความต้องการของชุมชนได้
ทั้งหมด

3. ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ เกิดจากนโยบายของรัฐบาล สถานการณ์ในพื้นที่ภาคใต้
ระบบ แผนงาน ระเบียบการเงินการคลัง ปัจจัยสนับสนุน ความต้องการของชุมชน การรวมกลุ่ม
ชุมชน และการประสานงาน

ประพิศ โบราณมูล (2547) ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริการ
วิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จำนวน 5 โครงการ
จากคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงาน โครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน ผลการศึกษาพบว่า
ด้านงบประมาณประสบปัญหามากที่สุด เนื่องจากได้รับจัดสรรงบประมาณจำนวนจำกัด และไม่มี
แหล่งเงินทุนสนับสนุนจากภายนอก ปัญหารองลงมา คือ ปัญหาด้านสถานที่ในการดำเนิน
โครงการ โดยสถานที่บางแห่งมีระยะทางไกลและขาดความพร้อม จึงควรดำเนินการปรับปรุง
สถานที่ภายในมหาวิทยาลัยให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน นอกจากนี้ยังพบปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ การ
บริหารจัดการงบประมาณ บุคลากรและระยะเวลา

ศุภพงษ์ จรัสโรจนกุล (2552 : ก) ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนาการบริการ
วิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 40 โครงการ โดยทำการศึกษากับผู้ที่เคยเข้ารับการ
ฝึกอบรมที่มหาวิทยาลัยฯ จัดให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย รวมถึงผู้บริหารและบุคลากรในมหาวิทยาลัย
ด้วย ทั้งนี้ผลจากการศึกษา พบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมได้รับความพึงพอใจต่อผลดำเนินการในระดับ
มาก โดยเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ และข้าราชการ ร้อยละ 81.30 และมีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับ
ปริญญาตรี มากถึงร้อยละ 21.70 ส่วนมากต้องการได้รับการอบรมด้านการพัฒนาวิชาชีพและให้มี
วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมากถึง ร้อยละ 75.00 เนื้อหาวิชาที่ต้องการ มากที่สุด คือ ด้าน
การเงิน ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความพึงพอใจ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบให้การอบรม สัมมนา มี
กิจกรรมชาติ เป็นที่ประทับใจของผู้เข้ารับการอบรม หากมหาวิทยาลัยมีการเก็บเงินค่าอบรม
บริการวิชาการทางผู้ตอบแบบสอบถามมีความยินดีและสนใจถึงร้อยละ 82.70 เพื่อการนำไปพัฒนา
วิชาชีพหรือต่อยอดในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

สุทิน ประเสริฐสุนทร (2537 : ค) ได้ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์โครงการบริการวิชาการ
แก่สังคมของสถาบันอุดมศึกษา : กรณีศึกษา โครงการฝึกอบรมวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นของ
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพายัพ โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เข้าร่วมโครงการ
ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานโครงการ ผลการศึกษาพบว่า การบริการวิชาการแก่สังคมของ

สถาบันอุดมศึกษา จัดขึ้นตามภารกิจหลักในวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารมีส่วนผลักดันในการจัดกิจกรรมการบริการวิชาการแก่สังคมมากที่สุด โดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับวิชาชีพเป็นส่วนใหญ่ กลุ่มเป้าหมายมีทั้งบุคคลในระบบการศึกษา เช่น คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษาและประชาชนนอกระบบการศึกษา ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกิจกรรมการบริการวิชาการแก่สังคม ส่วนมากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการเบิกจ่าย งบประมาณที่ยุ่งยาก กิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ในการฝึกอบรมยังไม่เหมาะสม มีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ บทบาทผู้สอน และวิธีสอน ไม่เหมาะสม ส่วนผลที่เกิดขึ้นต่อผู้สอน และวิทยากร คือ ความภาคภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือสังคม อีกทั้งได้นำประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ เช่น การใช้ผู้เรียนสอนผู้เรียน การใช้ทักษะชาวบ้านทดแทนวิธีการสมัยใหม่และการพัฒนาตนเอง ในการค้นคว้าหาความรู้ใหม่เพิ่มเติม

กิตติยาภรณ์ สีนสุภเสวต (2552 : 1) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการวิชาการประเภทการฝึกอบรมสัมมนาของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยศึกษากับกลุ่มผู้ที่เคยรับบริการและผู้ที่ยังไม่เคยรับบริการวิชาการด้านการฝึกอบรม สัมมนา จากผลการศึกษาพบว่า ทั้งสองกลุ่มนี้ ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตร รูปแบบการอบรมและความสามารถของวิทยากรและเจ้าหน้าที่ในระดับมากที่สุด และให้ความสำคัญกับความสะดวกในการให้บริการ เช่น ความทันสมัยของอุปกรณ์ต่าง ๆ สถานที่ การรับสมัครการลงทะเบียน การชำระเงินและอัตราค่าลงทะเบียนในระดับมาก

จากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านปฏิบัติการ จะเห็นได้ว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีปฏิบัติการหรือความพึงพอใจต่อสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรม ได้แก่ ระยะเวลา สถานที่ การประชาสัมพันธ์ วิทยากร หลักสูตรหรือเนื้อหาในการฝึกอบรม เอกสาร โสตทัศนูปกรณ์ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือบริบทของแต่ละบุคคลด้วย เช่น ระดับการศึกษา หรือการประกอบอาชีพ เช่น เจ้าหน้าที่ราชการมีความพึงพอใจต่อการจัดฝึกอบรมในเวลา ราชการและใช้สถานที่ฝึกอบรมเป็นโรงแรมนอกพื้นที่ ในขณะที่ประชาชนทั่วไปต้องการฝึกอบรมในสถานที่ใกล้บ้าน ในหมู่บ้าน ตำบลหรือ อำเภอ เป็นการอบรมระยะสั้น ๆ ใช้เวลา 1-2 วัน

2. ด้านการเรียนรู้

พนมพร เฝ้าเจริญ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผลโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง เทคนิคการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ของนักศึกษาครูชั้นปีที่ 3 สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ที่มี ผลการเรียนรู้ ผ่านในรายวิชาหลักการสอน และรายวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนเฉพาะโปรแกรม พบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านกระบวนการดำเนิน โครงการ อยู่ในระดับที่มีประสิทธิภาพสูง ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการดำเนิน โครงการทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร การฝึกอบรม ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม และด้านการบริหารและการจัดการฝึกอบรม พบว่า สิ่งที่ได้รับ การฝึกอบรมเห็นด้วยกับ โครงการฝึกอบรมเป็นอันดับ 1 คือ ด้านหลักสูตรการฝึกอบรม ส่วนอันดับ 2 และ 3 ได้แก่ ด้านกิจกรรมการ ฝึกอบรม และด้านการบริหารและการจัดการฝึกอบรม

2. ผลสัมฤทธิ์ด้านผลผลิตของโครงการเมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการ ฝึกอบรม มีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับมากและมากที่สุด และเห็นว่ามีความเป็นไปได้มากและ มากที่สุด ในการนำสิ่งที่ได้รับ จากการฝึกอบรมเกือบทุกอย่างไปปฏิบัติ

จากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่า สิ่งที่ได้รับ การฝึกอบรมส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ คือ หลักสูตรการฝึกอบรม รองลงมาคือ กิจกรรมการ ฝึกอบรม และด้านการบริหารจัดการ เมื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม เกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา หลักสูตรก็จะสามารถนำสิ่งที่ได้รับ จากการฝึกอบรมเกือบทุกอย่างไปปฏิบัติ

3. ด้านพฤติกรรม

สุภาพร จันทะเฒ่า (2549) ศึกษาเรื่อง การติดตามและประเมินผลโครงการบริการ วิชาการแก่สังคม กรณีศึกษา โครงการห้องสมุดเคลื่อนที่สำหรับเด็กในชนบท สังกัดภาควิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่มีต่อโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่สำหรับเด็กในชนบท ซึ่งดำเนินกิจกรรมในช่วง ปีงบประมาณ 2548 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ ห้องสมุดและครูผู้สอน รวม 35 คน นักเรียน 526 คน ผู้ปกครอง 526 คน รวมทั้งสิ้น 1,087 คน ผล การศึกษาพบว่า

1. กลุ่มผู้บริหาร ครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดและครูผู้สอน พบว่า ด้านความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเป็นไปในแนวเดียวกัน โดยเห็นว่าโครงการมีประโยชน์ต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ส่วนด้านการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้หรือประยุกต์ใช้กับห้องสมุดโรงเรียน กลุ่มผู้บริหาร ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทุกคนจัดทำแผนกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กลุ่มครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดและครูผู้สอน ได้นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะวิชาทักษะทางภาษาเพิ่มขึ้น

2. กลุ่มนักเรียน การติดตามและประเมินผลด้านปัจจัยเบื้องต้นพบว่า มีความพึงพอใจสูงสุดเกี่ยวกับความพึงพอใจของจำนวนหนังสือ ด้านผลการดำเนินงานพบว่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่านส่งผลให้เกิดความชอบในการอ่านหนังสือเพิ่มมากขึ้นสูงสุด

3. กลุ่มผู้ปกครอง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของโครงการ โดยกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การสนับสนุนให้บุตรหลานมีนิสัยรักการอ่าน ส่งผลให้บุตรหลานมีพัฒนาการด้านการอ่านและมีทักษะเพิ่มมากขึ้น

นัยสิทธิ์ ปิ่นม่วง (2548 : ก - ข) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรยกระดับฝีมือแรงงานของศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากผลการศึกษาพบว่า ผู้รับการฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 31 - 40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ผู้รับการฝึกอบรมมีพฤติกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการฝึกอบรม กล่าวคือ การรับข้อมูลข่าวสารการฝึกอบรมส่วนใหญ่ได้รับจากแหล่งอื่น ๆ เช่น จากป้ายประกาศของศูนย์ฯ จากที่ทำงาน และจากเพื่อนร่วมงานสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 41.5 วิธีการสมัครที่มากที่สุด คือ หน่วยงานสมัครให้ คิดเป็นร้อยละ 60.9 สำหรับเวลาเข้ารับการอบรมส่วนใหญ่เข้ารับการอบรมครบตามเวลาที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 73.6 ในการฝึกปฏิบัตินั้น มีการฝึกปฏิบัติจริงสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 73.0 วิธีการฝึกอบรมจะเป็นการอบรมโดยตรงจากวิทยากรสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 89.7 ในด้านประโยชน์ของผู้เข้ารับการอบรมเห็นว่าประโยชน์ที่สำคัญ คือ เป็นการปรับปรุงความก้าวหน้าของอาชีพมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.1 และส่วนใหญ่ต้องการอบรมอีกในโอกาสต่อไป คิดเป็นร้อยละ 66.1 สำหรับความพึงพอใจเกี่ยวกับการฝึกอบรมพบว่าส่วนใหญ่มีความพึงพอใจโดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านวิทยากรหรือครูฝึก ด้านเนื้อหาวิชา ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม และด้านปัจจัยที่สนับสนุนการฝึกอบรม และเมื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม พบว่า เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และกลุ่มอาชีพที่ผ่านการฝึกอบรมที่ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมกับระดับความพึงพอใจของผู้รับการฝึกอบรม พบว่า พฤติกรรมการรับทราบข่าวสารการฝึกอบรม

เวลาเข้ารับการฝึกอบรม และความสนใจที่จะฝึกอบรมในโอกาสต่อไปที่ต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมแตกต่างกัน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมของผู้รับการฝึกอบรม พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้รับการฝึกอบรมเกือบทุกพฤติกรรม ยกเว้นพฤติกรรมการฝึกอบรมในโอกาสต่อไป

จากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านพฤติกรรม จะเห็นได้ว่าการฝึกอบรมเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เพิ่มพูนประสบการณ์ด้านความรู้ ความเข้าใจ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเจตคติของตนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในทางที่ดีขึ้น หรือนำไปปรับปรุงความก้าวหน้าของอาชีพ ทั้งนี้ การที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ฯลฯ ซึ่งจะมีผลต่อความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม

4. ด้านผลลัพธ์

จักรกริช กิ่งแก้ว (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษารับการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับประชาชนทั่วไป : กรณีศึกษา วิทยาลัยการอาชีพเชิงคำ อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา ประจำปีการศึกษา 2551 โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สำเร็จการศึกษารับการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับประชาชนทั่วไป ในด้านประสิทธิผลของโครงการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นให้กับประชาชนทั่วไป มีปัจจัยที่ใช้ในการศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความก้าวหน้าของอาชีพ ด้านรายได้และคุณภาพชีวิต ด้านความพึงพอใจ ด้านทัศนคติต่องานวิชาชีพ และด้านความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอาชีพ จากผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิผลของโครงการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับประชาชนทั่วไปของวิทยาลัยการอาชีพเชิงคำ อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา ประจำปีการศึกษา 2551 โดยรวมของทุกด้านมีประสิทธิผลของโครงการ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านแล้วผลการประเมินอยู่ในระดับมาก คือ ด้านความพึงพอใจต่อโครงการฝึกอบรมวิชาชีพ เพราะได้ผ่านการฝึกวิชาชีพพร้อมกับได้นำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพจริง และมีความพึงพอใจที่ได้รับความรู้ การให้บริการของวิทยาลัยการอาชีพเชิงคำ อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา รองลงมา คือ ด้านความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมอาชีพ ผู้สำเร็จการศึกษารับการฝึกอบรมวิชาชีพไปแล้วนั้น ได้ความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมและได้นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันจนได้ปริมาณงานเป็นที่น่าพอใจ และลำดับสุดท้าย คือ ด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ ผู้สำเร็จการศึกษารับการฝึกอบรมวิชาชีพมีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงานพร้อมที่จะให้บริการผู้อื่น และผู้สำเร็จการศึกษายกหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มทักษะวิชาชีพ ส่วนในความคิดเห็นแบบ

ปลายเปิดเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ในการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับประชาชนทั่วไปของวิทยาลัยการอาชีพเชิงคำ อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เสนอแนะทางวิทยาลัยฯ ควรจัดระยะเวลาในการจัดฝึกอบรมวิชาชีพให้มากกว่าเดิม รองลงมา คือ เสนอแนะให้ทางวิทยาลัยฯ ติดตามและช่วยเหลือกลุ่มที่ผ่านการฝึกอบรมวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ช่วยประสานหน่วยงานอื่นให้เข้ามาช่วยเหลือส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้าน และวัสดุในการฝึกอบรมวิชาชีพให้มากกว่านี้ ตามลำดับ

จากการทบทวนงานวิจัยข้างต้น จะเห็นได้ว่า รูปแบบในการศึกษา การติดตาม และประเมินผลโครงการมีหลายรูปแบบ ซึ่งต้องปรับใช้รูปแบบการประเมินที่เหมาะสมกับบริบทของโครงการ ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เช่น การขาดแคลนด้านงบประมาณ และด้านทรัพยากรบุคคล สำหรับด้านการติดตาม ประเมินผลโครงการนั้นจะเป็นลักษณะการประเมินผลกระบวนการจัดโครงการ แต่ไม่ได้มุ่งเน้นในด้านประสิทธิผลของผู้เข้ารับการอบรม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ ผู้ที่เคยเข้าร่วมโครงการ ผู้บริหารและ ผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานที่จัดโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ที่ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะติดตามและประเมินผลโครงการบริการวิชาการแก่สังคม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พร้อมทั้งศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไข ตลอดจนการประเมินประสิทธิผลของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยผู้วิจัยจะนำองค์ความรู้ต่าง ๆ จากการวิจัยดังกล่าวมาสร้างกรอบความคิดการติดตามและประเมินผลโครงการมาประยุกต์กับการวิจัยในครั้งนี้

กรอบแนวคิด

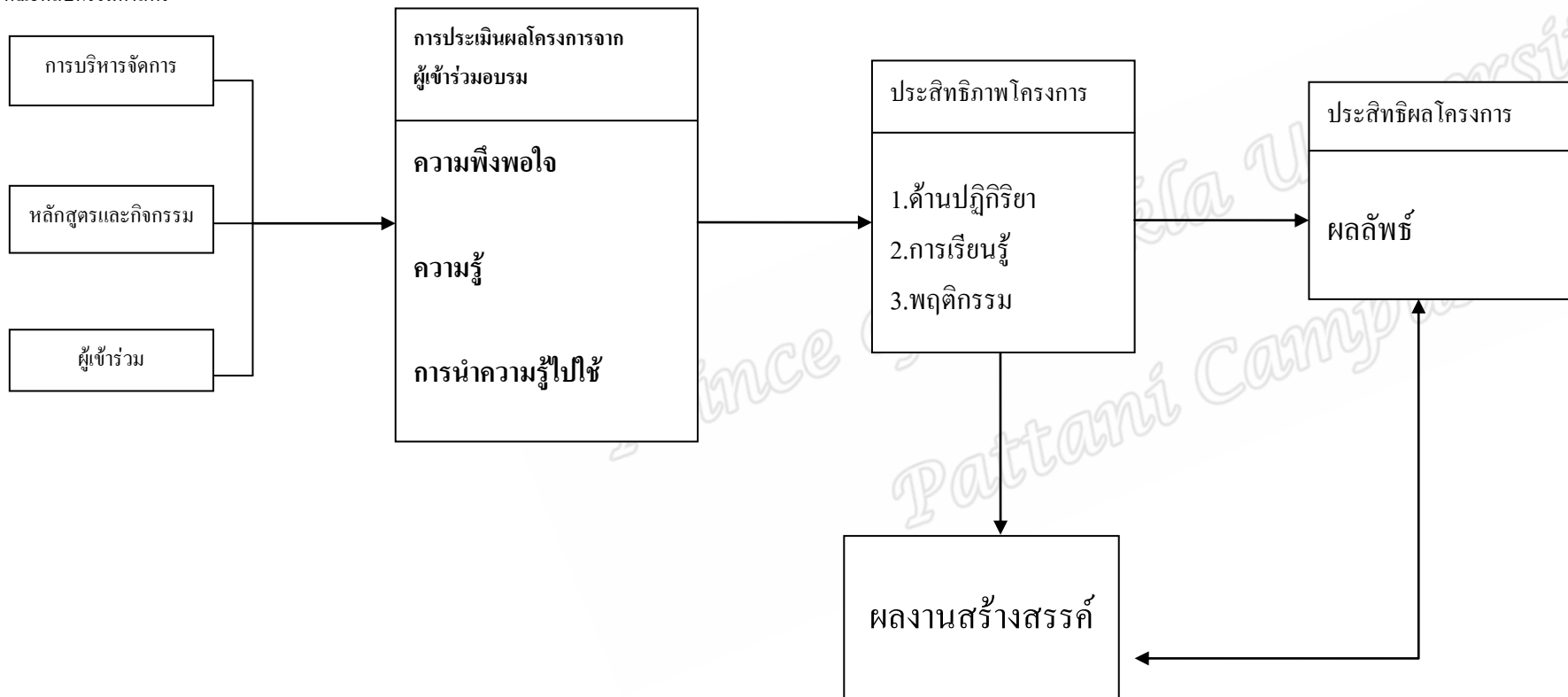
จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการประเมินประสิทธิผลการฝึกอบรม (Training Model) ของ Kirkpatrick ตามที่ พิสนุ พงศ์ศรี (2551 : 46 - 48) ได้สรุปรูปแบบการประเมิน ไว้ 4 ระดับ มาประยุกต์ใช้กับการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่

- 1.ด้านปฏิกิริยา คือ ศึกษาความพึงพอใจต่อโครงการในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การลงทะเบียน เอกสาร สื่อ วิทยากร สถานที่และอาหาร
- 2.การเรียนรู้ คือ ความรู้ทางทฤษฎีและปฏิบัติที่ผู้เข้าร่วมได้รับ
- 3.พฤติกรรม คือ การนำความรู้ไปใช้ของผู้เข้าร่วมหลังจากผ่านการฝึกอบรม
- 4.ผลลัพธ์ คือ การได้รับรางวัลหรือผลที่ได้รับต่อตนเองหรือองค์กร

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาโครงการบริการวิชาการแก่สังคม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ การบริหารจัดการโครงการ เนื้อหาหลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรมแต่ละปี กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในโครงการ โดยศึกษาจากข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลและระดับความพึงพอใจ ระดับการเรียนรู้ พร้อมทั้งข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อประเมินประสิทธิภาพด้านปฏิบัติการหรือความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ ระดับการเรียนรู้ในเนื้อหาหลักสูตรที่ได้รับการฝึกอบรม และด้านพฤติกรรมการนำความรู้ไปใช้ของผู้เข้าร่วมโครงการ รวมทั้งติดตามประสิทธิผลของโครงการจากผลลัพธ์ของการผลิตผลงานสร้างสรรค์และประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อตนเองหรือองค์กรของผู้เข้าร่วมโครงการ ตลอดจนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการจัดโครงการ ในระยะเวลา 6 ปี ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิด ดังปรากฏในภาพ 2

Prince of Songkla University
Pattani Campus

โครงการบริการวิชาการ
คณะศิลปกรรมศาสตร์

ภาพ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย